

Lausunto

11.07.2025

Asia: VN/1531/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi alkoholilain muuttamisesta (alkoholijuoman toimittaminen, etämyynti ja markkinointi)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lakia muutettaisiin muun muassa siten, että Alko Oy:lle sekä toimijoille, joilla on alkoholijuomien vähittäismyyntilupa, mahdollistettaisiin alkoholiyhtiö alkoholijuomien verkkokauppa sekä muut jakeluun ja noutoon perustuvat vähittäismyyntikonseptit, kuten alkoholijuomien toimitus. Ehdotuksen mukaan muutokset toteutettaisiin ikärajavaivonta turvaten. Lakiin lisättäisiin myös alkoholijuomien rajat ylittävää etämyyntiä koskevat säännökset. Esitys selkeyttäisi vallitsevaa oikeustilaa siten, että suomalaisilla olisi yksiselitteisesti oikeus ostaa etämyyntimenettelyn kautta alkoholia ulkomaisilta toimijoilta. Lisäksi esitysluonnoksessa ehdotettaisiin poistettavaksi EU-oikeuden rajoissa suomalaisten toimijoiden toiseen Euroopan talousalueen valtioon suuntautuvan ja siellä olevalle yleisölle kohdistetun alkoholijuomien markkinoinnin rajoitukset. Tavoitteena on parantaa Suomeen sijoittautuneiden alkoholielinkeinon toimijoiden kilpailukykyä ja vientimahdollisuuksia Euroopan unionin sisämarkkinoilla mahdollistamalla väkevien alkoholijuomien verkkomarkkinointi.

Luonnoksesta ilmenee sen olevan olennaisesti saman sisältöinen kuin eduskunnan käsittelyssä parhaillaan oleva hallituksen esitys HE 173/2024 vp lukuun ottamatta tähän esitysluonnokseen sisältyviä säännöksiä alkoholijuomien etämyynnistä. Tämä johtuu siitä, että komissio on antanut joulukuussa 2024 yksityiskohtaisen lausunnon, jonka mukaan HE 173/2024 vp vaikuttaisi olevan ulkomaisia toimijoita syrjivä ja siten EU:n sisämarkkinasääntöjen vastainen. Siinä alkoholijuomien rajat ylittävää etämyyntiä koskevat säännökset olivat EU:n komission mukaan tulkinnanvaraiset, vaikka kotimaisille toimijoille sallittaisiin alkoholijuomien toimittaminen. Luonnoksen mukaan hallitus päätti keväällä 2025 peruuttaa hallituksen esityksen (s. 5).

HE 173/2024 vp on tätä lausuntoa valmisteltaessa kuitenkin vielä eduskunnan käsiteltävänä. Lienee kuitenkin selvää, että lausuttavana oleva hallituksen esitysluonnos perustuu sille lähtökohdalle, että ao. hallituksen esitys tullaan peruuttamaan.

Perustuslakivaliokunta antoi lausunnon (PeVL 58/2024 vp) edellä mainitusta hallituksen esityksestä todeten, että hallituksen esitys on säätämisyjärjestysperustelut mukaan lukien valmisteltu huolellisesti. Valiokunnan mukaan ”hallituksen esityksen lakiehdotuksen 17 a §:n 2 momentin säännös lupaviranomaisen toimivallasta määrätä alkoholijuomien toimituslupa- ehtoja ja rajoituksia on kuitenkin liian avoin. Viranomaisen toimivallan liittämällä toimilupa- ehtoja tulee perustua riittävän täsmällisiin lain säännöksiin (ks. esim. PeVL 46/2016 vp, s. 3 ja PeVL 13/2014 vp, s. 2). Säännöksen avoimuudella on erityistä merkitystä lakiehdotuksen mukaisen valvonnan täsmällisen määrittelyn ja 71 §:n 1 momentin 8 kohdan mukaisen seuraamusmaksun määrittämisedellytyksiin kohdistuvan täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimuksen kannalta. Sääntelyä on syytä täsmentää.”

Lausuttavana olevassa luonnoksessa 17 a §:n 2 momenttia on muutettu. Olisi kuitenkin perusteltua viitata säätämisyjärjestysperusteluissa perustuslakivaliokunnan yllä esittämään kannanottoon ja selostaa, miten se on otettu huomioon.

Kiinnitän myös huomiota siihen, että luonnoksessa katsotaan (s. 119), että ”edellä mainituilla perusteilla lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa

lainsäätämisyjärjestyksessä. Ehdotettuun muutokseen sisältyy sellaista merkityksellistä punnintaa eri perusoikeuksien välillä, että hallitus pitää kuitenkin suotavana, että perustuslakivaliokunta antaisi asiasta lausunnon. Esimerkiksi julkisen vallan velvollisuus edistää väestön terveyttä ja huomioida ensisijaisesti päätöksenteossaan lapsen etu ja toisaalta mahdollistaa elinkeinonharjoittamisen oikeudesta nauttiminen nykyistä vapaammin voivat esityksen vaikutusarvioinnin valossa olla jossain määrin ristiriidassa keskenään.”

Myös hallituksen esityksessä HE 173/2024 vp on vastaavin perustein pidetty suotavana, että perustuslakivaliokunta antaisi siitä lausunnon ja näin on myös tapahtunut.

Perustuslakivaliokunta on todennut, että lausumaa perustuslakivaliokunnan lausunnon antamisen suotavuudesta ei ohjeiden mukaan kirjoiteta, ellei esityksen arviointi perustuslakivaliokunnassa ole aidosti tarpeen tulkintaongelman takia. Valiokunta on korostanut, että muissa kuin ohjeissa mainituissa epäselvyytilanteissa tällaista lausumaa ei tulisi sisällyttää perusteluihin (ks. esimerkiksi PeVL 32/2024 vp). Ministeriö täsmentänee vielä, mikä tässä

esityksessä on aiempi perustuslakivaliokunnan lausunto huomioiden sellaista, että perustuslakivaliokunnan lausunto on tarpeen.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskansleri Mikko Puumalainen

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri Laura Luikku

Luikku Laura
Oikeuskanslerinvirasto